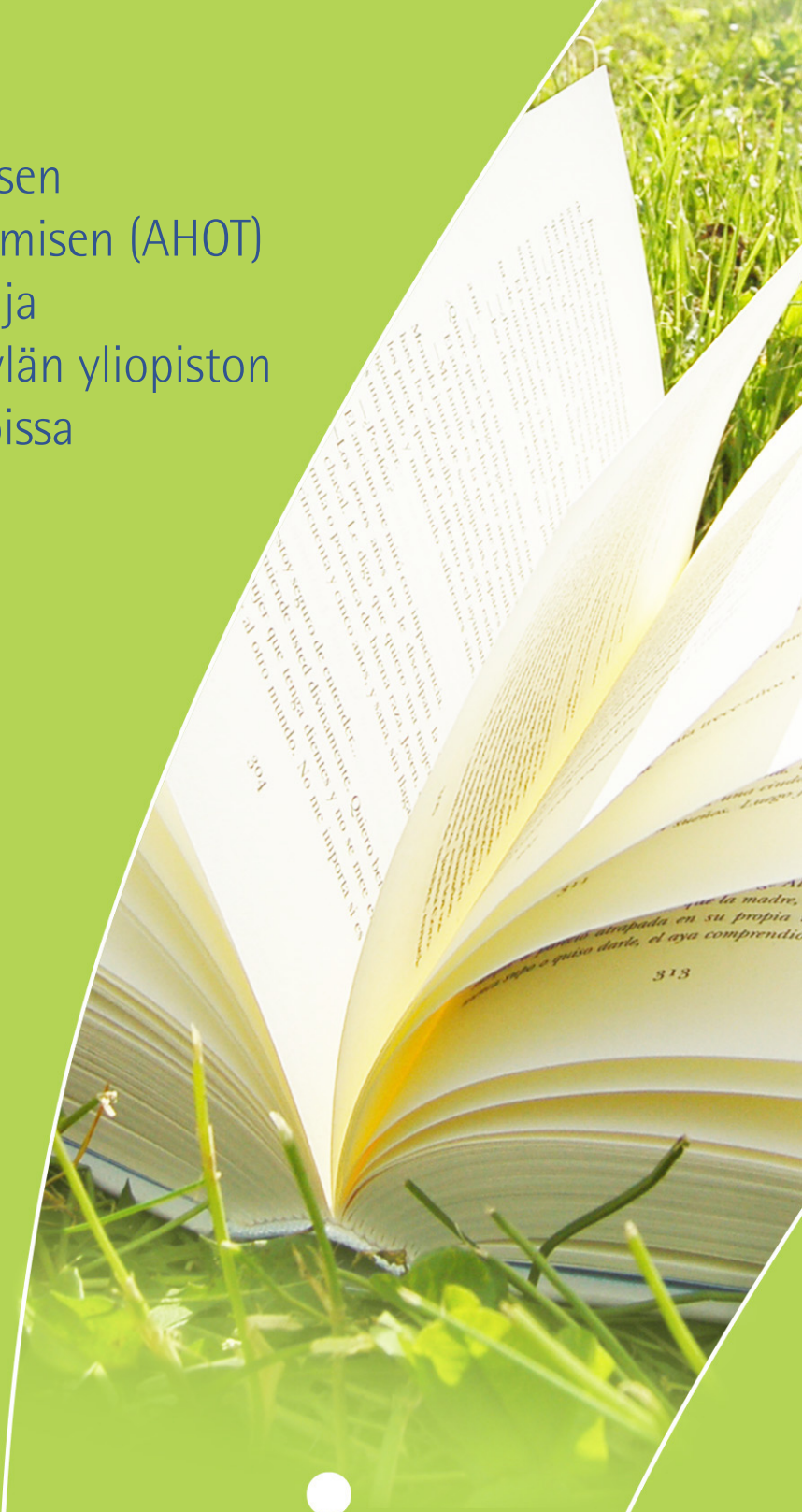

Aiemmin hankitun osaamisen
tunnistamisen ja tunnustamisen (AHOT)
nykykäytäntöjen kartoitus ja
kehittämisen linjat Jyväskylän yliopiston
avoimen yliopiston opinnoissa

avo^oin

2008

Sisko Harvisalo

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
AVOIN YLIOPISTO

Sisällysluettelo

1 Johdanto	3
2 Kehittämistyön toteutuksen kuvaus	4
3 AHOT-käytännöt Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston opinnoissa lv. 2007-2008.....	5
3.1 Hyväksilukemisen eri muodot.....	5
3.2 AHOT-käytännöt avoimen yliopiston eri oppiaineissa.....	6
3.2.1 Opintojen korvaaminen ja sisällyttäminen.....	6
3.2.2 Aiemmin suoritettujen opintojen dokumentointi ja niiden vanhenemisaika.7	
3.2.3 Tiedotus ja opiskelijoiden ohjaus.....	7
3.2.4 Muualla kuin oppilaitoksissa hankitun osaamisen hyväksilukeminen.....	8
3.2.5 Hakemusten määrät ja hyväksilukemisprosessin eteneminen.....	8
3.2.6 Hyväksiluettujen opintojen merkitseminen opintorekisteriin ja todistukseen	8
4 Ehdotuksia avoimen yliopiston AHOT-käytännöiksi	9
5 Draamakasvatus pilottina AHOT-työvälineiden kehittämisessä.....	11
5.1 Näyttö	12
5.2 Portfolio.....	12
6 Johtopäätökset	14
7 Lähteet	16
Liitteet	18

1 Johdanto

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT) tarkoittaa niiden käytäntöjen kokonaisuutta, jotka mahdollistavat oppijan erilaisissa tilanteissa hankkimansa osaamisen huomioimisen osaksi opintoja tai tutkintoa (Jäntti 2008).

Opiskelija saa tutkintoa suorittaessaan yliopiston päätöksen mukaan hyväksilukea muussa kotimaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa tai muussa oppilaitoksessa suorittamiaan opintoja sekä korvata tutkintoon kuuluvia opintoja muilla samantasoisilla opinnoilla (A 19.8.2004/795). Jyväskylän yliopiston opintosuoritusjohtosäännön 6 § todetaan ”Jollei muuta ole säädetty tiedekuntaneuvosto määrää menettelystä ja yleisistä perusteista, joiden mukaan muussa oppilaitoksessa suoritettavat opinnot luetaan opiskelijalle hyväksi tutkintoa suoritettaessa.” Valtioneuvoston asetuksen yliopistojen tutkinnoista (A 19.8.2004/795) mukaan opiskelija saa yliopiston päätöksen mukaan hyväksilukea tutkintoon kuuluvia opintoja myös muulla tavoin osoitetulla osaamisella. Jyväskylän yliopiston opintosuoritusjohtosääntö ei suoraan ota kantaa tähän asiaan. Mutta opintosuoritusjohtosäännön 3 § todetaan, että ”Opettajan velvollisuutena on antaa opiskelijalle ennalta tieto opintosuorituksen vaihtoehtoisista suoritustavoista ja vaatimustasosta”. 1 § opintosuoritus on määritelty seuraavasti: ”Opintosuorituksella tarkoitetaan tässä sellaista kirjallista tai suullista kuulustelua, esitelmää taikka taiteellista tai muuta suoritusta sekä alempaan ja ylempään tutkintoon kuuluvaa tutkielmaa, joka sisältyy Jyväskylän yliopiston opetussuunnitelmiin.”

OPM:n asettaman työryhmän suositukset haastavat korkeakoulut kehittämään järjestelmiä ja menetelmiä, joilla aiemmin hankittua osaamista voidaan tunnistaa ja tunnustaa. Työryhmän suositusten mukaisesti korkeakouluun hakeneella ja siellä opiskelevalla tulee olla mahdollisuus hakea aiemmin hankkimansa osaamisen tunnistamista riippumatta siitä, missä ja miten osaaminen on hankittu, saada arvio osaamisesta sekä saada päätös osaamisen tunnustamisesta. Opiskelijan velvollisuus on osoittaa hankkimansa osaaminen. Korkeakoululla on velvollisuus arvioida ja tunnistaa vain omien opiskelijoidensa ja opiskelijaksi hakeneiden osaamista. (Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen korkeakouluissa 2007, 45 - 46.)

Opetusministeriön asetus yliopiston suoritteista perittävistä maksuista (A 20.6.2007/737) linjaa avoimen yliopiston opinnoista perittävät maksut. Asetuksen mukaan avoimen yliopiston opetus ja siihen liittyvät kuulustelut ovat maksuttomia, mutta opetuksen järjestämiseen liittyvistä opiskelijapalveluista, opetuksen erityisjärjestelyistä ja oppimateriaaleista peritään maksu omakustannusarvon mukaan. Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen ei liity varsinaista opetusta, vaan opetuksen järjestämiseen liittyviä opiskelijapalveluja, kuten opinto-oikeuden myöntäminen, opiskelija- ja opintosuoritustietojen rekisteröintiä, opintosuoritusotteita, arvosanatodistuksia, opintoneuvontaa, opinto-ohjausta, tiedotusta ja opinto-oppaita. Myös opintojen korvaavuuskäsittelystä voidaan tämän asetuksen perusteella periä omakustannusarvon mukainen maksu. Opetusministeriön asetuksessa on opetuksen erityisjärjestelyihin liittyväksi suoritteeksi mainittu opetuksesta erikseen suoritettavat tentit, joista voidaan myös periä omakustannusarvon mukaan opintomaksu. Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa käytetään erilaisia työvälineitä, kuten esim. näyttö ja portfolio, joiden osalta on tarvetta linjata niiden mahdollinen rinnastaminen asetuksessa mainittuun opetuksesta erikseen suoritettavaan tenttiin.

Mikäli opintojen ja osaamisen hyväksilukemista hakeva opiskelija haluaa arvosanatoistuksen, hänen on siinä tapauksessa ilmoitettava opintokokonaisuuden opiskelijaksi. Mutta mikäli opiskelija haluaa vain yksittäisestä jaksosta opintosuorituksen, niin silloin hän ilmoittautuu vain kyseisen jakson opiskelijaksi.

Osaamista ei synny ainoastaan muodollisessa koulutuksessa, vaan työssä, harrastuksissa ym. Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta on hyötyä yksilölle, koulutusorganisaatiolle, työnantajalle ja myös yhteiskunnalle. Yksilö hyötyy kun hän saa osaamisensa tunnustettua ja kun hän oppii arvioimaan omaa osaamistaan. Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen voi helpottaa koulutukseen pääsyä, säästää yksilön koulutukseen käyttämää aikaa päällekkäisyyksien karsiutuessa ja myös taloudellisia resursseja sekä voi motivoida opiskeluun ja elinikäiseen oppimiseen. Koulutusorganisaatio hyötyy saadessaan motivoituneita opiskelijoita ja tunnistamisjärjestelmän yhteiset periaatteet selkeyttävät käytäntöjä. Myös työntekijä hyötyy aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta. Se voi helpottaa työtekijöiden koulutustarpeen määrittelyä, se voi olla osa henkilöstöresurssien johtamista ja se voi parantaa käsitystä työntekijöiden osaamisesta. Yhteiskunta säästää inhimillisiä ja taloudellisia resursseja koulutusten päällekkäisyyksien välttämällä ja se on tärkeä keino opiskeluaikojen lyhentämiseksi. (Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen korkeakouluissa 2007, 11 - 12.)

”Useimmilla avoimen yliopiston opiskelijoilla on taustallaan pitkä ja vahva työelämäkokemus, joten on erityisen tärkeää voida jo avoimen yliopiston puolella tunnistaa opiskelijan aiempaa osaamista. Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisessa tulee kuitenkin aina ottaa huomioon opiskelijan tieteellisten valmiuksien varmentaminen eli tieteellisten valmiuksien tunnistamisen tulee olla osa aiemmin hankitun osaamisen tunnistamista.” (Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston ohjaussuunnitelma. Kevät 2008, 17.)

Tässä kehittämistyössä kuvataan Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston lukuvuonna 2007 - 2008 käytössä olleet aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen käytännöt sekä hahmotellaan ehdotuksia näiden käytäntöjen kehittämiseksi. Lisäksi kuvataan, millaisia aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen työvälineitä kehitettiin keväällä 2008 pilottina toimineeseen draamakasvatuksen perusopintoihin. Tämä työ on pohjatyötä aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen käytäntöjen ja työvälineiden jatkotyöstämiseksi. Tämä kehitystyö palvelee Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston toiminnan pedagogista kehittämistä.

2 Kehittämistyön toteutuksen kuvaus

FM Sisko Harvisalo suunnitteli kehittämistyön toteutuksen, koordinoi ja toteutti aineiston keruun, kokosi aineiston, suunnitteli draamakasvatuksen työvälineiden kehittämisen yhdessä yliopistonopettaja Jarmo Lintusen kanssa sekä kirjoitti kehittämistyöstä selvityksen. Kehittämistyö tehtiin osana Jyväskylän Ammatillisen opettajakorkeakoulun ammatillisia erikoistumisopintoja (30 op).

Kehittämistyön suunnittelu käynnistyi avoimessa yliopistossa marraskuussa 2007. Suunnitelma työn toteuttamiseksi esiteltiin joulukuussa 2007 avoimen yliopiston koordinaatio- ja suunnittelupalaverissa. Joulukuussa 2007 - helmikuussa 2008 suun-

nittelijat, koulutuspäälliköt ja muutamien oppiaineiden yliopistonopettajat täyttivät eri oppiaineiden hyväksilukemiskäytännöistä kartoitustaulukot. Taulukko sisälsi kysymyksiä lukuvuonna 2007-2008 käytössä olevista hyväksilukemiskäytännöistä (Liite 1). Maaliskuussa 2008 kartoitukseen osallistuivat myös rekisteri- ja koulutussihteerit. Tällöin selvitettiin eri oppiaineissa hyväksiluettujen opintojen merkitsemistapa opintorekisteriin ja opintokokonaisuuksien todistuksiin. Rekisteri- ja koulutussihteereille esitetyt kysymykset ovat liitteessä 2. Kartoituksen yhteenveto (Liite 3) valmistui maaliskuussa 2008.

Helmikuussa 2008 käynnistyi aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen työvälineiden kehittäminen draamakasvatuksen perusopintoihin. Työvälineiden kehittäminen tapahtui yhteistyössä draamakasvatuksen yliopistonopettaja, FM, Jarmo Lintusen kanssa. Sisko Harvisalo ideoi ja esitteli mahdollisia työvälineitä ja Jarmo Lintunen oppineen opettajana ja asiantuntijana valikoi, sovelsi ideoita ja kehitti työvälineitä draamakasvatuksen perusopintoihin.

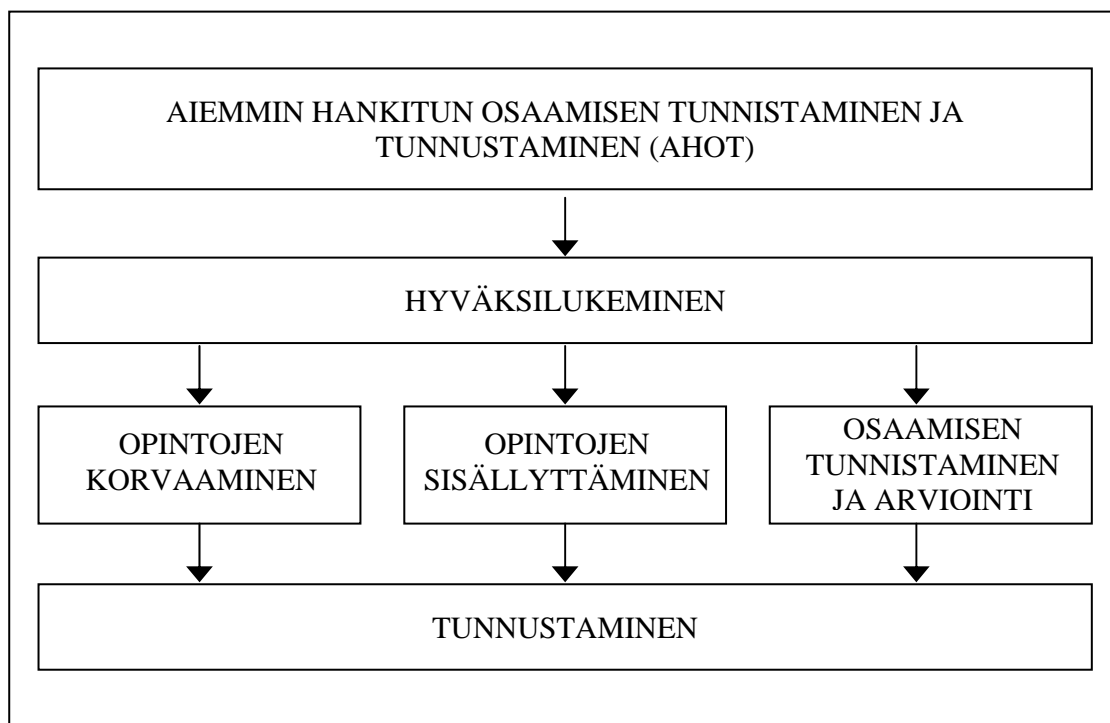
Vuonna 2007 Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston opetustarjonta koostui seitsemän tiedekunnan yhteensä 51 oppiaineen opinnoista, joista aineopinnot oli tarjolla 25 oppiaineessa (Avoimen yliopiston toimintakertomus vuodelta 2007, 4). Kartoituksessa aineistoa tuli kattavasti kasvatustieteiden, informaatioteknologian ja matemaattisluonnontieteellisen tiedekuntien oppiaineista sekä kieli- ja viestintäopinnoista, lähes kattavasti liikunta- ja terveystieteiden ja yhteiskuntatieteiden tiedekunnan oppiaineista sekä osasta humanistisen tiedekunnan oppiainetarjontaa. Taloustieteiden tiedekunnan oppiaineet puuttuivat kartoituksesta kokonaan aikataulukysymyksistä johtuen. Taloustieteiden tiedekunnassa on kuitenkin huomioitu aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen. Esim. täydennys- ja aikuiskoulutuksen osalta tiedekunnan laatuksikirjaan on kirjattu tulevaisuuden haasteeksi mm. aiemmin opitun tunnistaminen ja tunnustaminen.

3 AHOT-käytännöt Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston opinnoissa lv. 2007-2008

3.1 Hyväksilukemisen eri muodot

Tässä työssä **hyväksilukeminen** ymmärretään käsitteeksi, joka sisältää opintojen, harjoittelun, työkokemuksen tai osaamisen hyväksymisen osaksi pakollisia tai valinnaisia opintoja. **Korvaaminen** on hyväksilukemisen muoto, jossa opetussuunnitelmiin kuuluvia pakollisia opintoja korvataan muilla sisällöltään vastaavilla saman alan opinnoilla. **Sisällyttäminen** on toinen hyväksilukemisen muoto, jossa muualla suoritettuja opintoja liitetään osaksi opintokokonaisuuden vapaasti valittavia opintoja. Nämä käsitteiden määritelmät ovat linjassa OPM:n ministeriön työryhmän käyttäminen käsitteiden määritelmien kanssa (Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen korkeakouluissa 2007, 52 - 53). Kolmas hyväksilukemisen muoto on **osaamisen tunnistaminen ja arviointi** (Keurulainen 2007, 28 - 29). Osaamisen tunnistamisessa ja arvioinnissa harjoittelulla, työkokemuksella tai muulla tavalla hankittua osaamista liitetään osaksi pakollisia tai valinnaisia opintokokonaisuuden opintoja. **Tunnustaminen** on virallisen aseman antamista aiemmin hankitulle osaamiselle (Aiemmin hankitun osaamisen tun-

nustaminen korkeakouluissa 2007, 53). Kuviossa 1 on kuvattu nämä hyväksilukemisen eri muodot (mukaellen Keurulainen 2007, 29).

Kuvio 1. Hyväksilukemisen eri muodot (mukaellen Keurulainen 2007, 29).

3.2 AHOT-käytännöt avoimen yliopiston eri oppiaineissa

Avoimen yliopiston järjestämä opetus toteutetaan yliopiston ainelaitosten hyväksymien opetussuunnitelmien mukaisesti. Ainelaitokset ja tiedekunnat ohjaavat ja valvovat avoimen yliopiston eri oppiaineiden opetuksen järjestämistä. Koska suuri osa oppiaineiden opetussuunnitelmista tulee ainelaitoksilta, niin myös aiemmin hankitun osaamisen hyväksilukemisen periaatteissa ja menettelytavoissa noudatetaan tiedekuntien ja ainelaitosten laatimia oppiainekohtaisia linjauksia. Hyväksilukemiskäytäntöihin vaikuttaa myös, onko avoimella yliopistolla kyseisessä oppiaineessa omia yliopistonopettajia vai hoidetaanko opetus tuntiopettajien toimesta.

3.2.1 Opintojen korvaaminen ja sisällyttäminen

Avoimen yliopiston monissa eri oppiaineissa on saanut korvattua aiemmillä opinnoilla pääsääntöisesti yksittäisiä opintojaksoja, mutta myös laajoja opintokokonaisuuksia. Kartoituksessa tuli myös esille mainintoja, että aiemmillä opinnoilla on korvattu joissain tapauksissa opintojaksojen osia, mutta tämän yleisyyttä ei selvitetty sen tarkemmin.

Yksittäisiä opintojaksoja on saanut korvattua monissa oppiaineissa yliopisto-opinnoilla (mm. erityispedagogiikan perusopinnoissa, biologian, psykologian, terveys-

tiedon, filosofian, suomen kielen, informaatioteknologian opinnoissa), mutta jonkin verran myös ammattikorkeakouluopinnoilla (terveystiedossa, musiikkiterapiassa, kielij- ja viestintäopinnoissa, matematiikassa, informaatioteknologiassa ja draamakasvatuksessa), muutamissa oppiaineissa henkilöstökoulutuksella tai yliopiston täydennyskoulutuksella (informaatioteknologiassa, suomen kielessä, suomi toisena ja vieraana kielenä -opinnoissa, filosofiassa, elämäkatsomustiedossa ja terveystiedossa), kahdessa oppiaineessa ammattiopisto-opinnoilla (kemiassa ja musiikkiterapiassa) sekä yhdessä oppiaineessa kansanopisto-opinnoilla (kirjoittamisen perusopinnoissa). Muutamissa oppiaineissa opiskelijan ei ole tarvinnut osallistua pakolliseen lähiopetukseen, jos hänellä on ollut osoittaa aiempia samansisältöisiä opintoja (kasvatustieteen, aikuiskasvatustieteen ja erityispedagogiikan aineopinnoissa sekä luonnontutemuksen perusopinnoissa). Avoimen yliopiston tarjonnassa on myös sellaisia opintoja, joissa ei ole voinut saada minkäänlaisia hyväksilukuja (monitieteiset opinnot). Avoimessa yliopistossa on myös oppiaineita, joissa korvaavuutta ei ole saanut, jos opiskelija on jo käyttänyt nämä aiemmat opintonsa johonkin tutkintoonsa tai sama opintojakso on monessa eri opintokokonaisuudessa. Mutta hän on voinut tehdä näiden opintojen tilalle joissakin oppiaineissa vastaavan määrän valinnaisia opintoja (esim. ekologian ja ympäristönhoito).

Muutamissa oppiaineissa on saanut korvattua laajoja kokonaisuuksia pääsääntöisesti yliopisto-opinnoilla, esim. terveystiedossa, draamakasvatuksessa, musiikkiterapiassa, gerontologian ja kansanterveyden aineopinnoissa ja yhteisöviestinnässä.

Kartoituksessa tuli myös esille, että osassa oppiaineita on voinut myös sisällyttää opintoja oppiaineen valinnaisiksi opinnoiksi, mutta sitä ei selvitetty tarkemmin. Avoimen yliopiston tutkintotavoitteisen opiskelun myötä myös sisällyttäminen tulee entistä ajankohtaisemmaksi osana HOPS-työskentelyä ja hyväksilukuprosessia.

3.2.2 Aiemmin suoritettujen opintojen dokumentointi ja niiden vanhenemisaika

Korvaamisessa edellytetään, että opiskelijalla on esittää aiemmin suorittamistaan opinnoista dokumentit, kuten virallinen arvosanatodistus, opintorekisteriote ja kenties kurssikuvaus. Arviointikriteereinä ovat aiempien opintojen laajuus, sisältö ja vaativuus.

Oppiainekohtaisesti on vaihdellut, kuinka vanhoja aiemmat opinnot saavat olla. Joissain oppiaineissa ei ole ollut ”vanhenemispäivämäärää” (esim. ekologia ja ympäristönhoito, terveystieto, matematiikka), joissain oppiaineissa on taas ollut tarkat rajat, kuten 5 vuotta (erityispedagogiikan, kasvatustieteen ja aikuiskasvatustieteen aineopinnot) tai 10 v (kasvatustieteen ja aikuiskasvatustieteen perusopinnot). Kirjoittamisen perusopinnoissa hyvin vanhat suoritukset huomioidaan vain osasuorituksina. Informaatioteknologiassa ja biologiassa suoritusten vanheneminen katsotaan tapauskohtaisesti sisällöt huomioiden. Psykologiassa muiden kuin Jyväskylän yliopiston approbatur -opintojen korvautuvuudet vaihtelevat suoritusten iän mukaan.

3.2.3 Tiedotus ja opiskelijoiden ohjaus

Korvaavuuden mahdollisuudesta on tiedotettu avoimen yliopiston www-sivulla (<http://www.avoin.jyu.fi/opiskelu/korvaavuudet>). Opiskelijan on ollut mahdollista hakea aiemmin hankitulle osaamiselleen hyväksilukua joko täyttämällä lomake, joka

löytyy esim. avoimen yliopiston www-sivuilta (<http://www.avoin.jyu.fi/opiskelu/korvaavuudet/Korvaavuuslomake.pdf>) tai tekemällä vapaamuotoisen hakemuksen. Hakemuksen liitteeksi on edellytetty dokumentteja aiemmin hankitusta osaamisesta. Lisätietojen osalta opiskelijaa on ohjattu ottamaan yhteyttä oppiaineen yliopistonopettajaan, suunnittelijaan tai koulutuspäällikköön. Myös osassa oppiaineita on hyväksiluvun mahdollisuudesta kerrottu opiskeluoppaassa.

3.2.4 Muualla kuin oppilaitoksissa hankitun osaamisen hyväksilukeminen

Avoimen yliopiston opinnoissa on tähän mennessä hyvin vähäisessä määrin tunnistettu ja tunnustettu muualla kuin oppilaitoksissa hankittua osaamista. Työllä, harjoittelulla tai vierailuilla tms. on saanut hyväksiluettua opintoja biologian aineopinnoissa, yhteisöviestinnässä, erityispedagogiikassa, Intercultural Studies -opinnoissa, suomi toisena ja vieraana kielenä –opinnoissa, kirjoittamisen perusopinnoissa, musiikkiterapiassa ja draamakasvatuksessa. Osaamisen dokumenttina on toiminut mm. artikkeli, henkilöstölehti, www-sivut, työtodistus, portfolio, cv, projektiraportti tai kirjallinen raportti.

3.2.5 Hakemusten määrät ja hyväksilukemisprosessin eteneminen

Hakemusten määrät eivät ole olleet tähän mennessä kovin suuria. Yleensä hakemuksia on tullut muutamia kappaleita vuodessa oppiainetta kohti. Muutamissa aineissa on ollut 10-30 hakemusta vuosittain. Terveystieto erottuu muista oppiaineista. Hakemusten lukumäärä oli lv. 2007-2008 n. 90 kpl. Terveystiedon korvaavuuksista on tiedotettu monipuolisesti oppiaineen www-sivuilla.

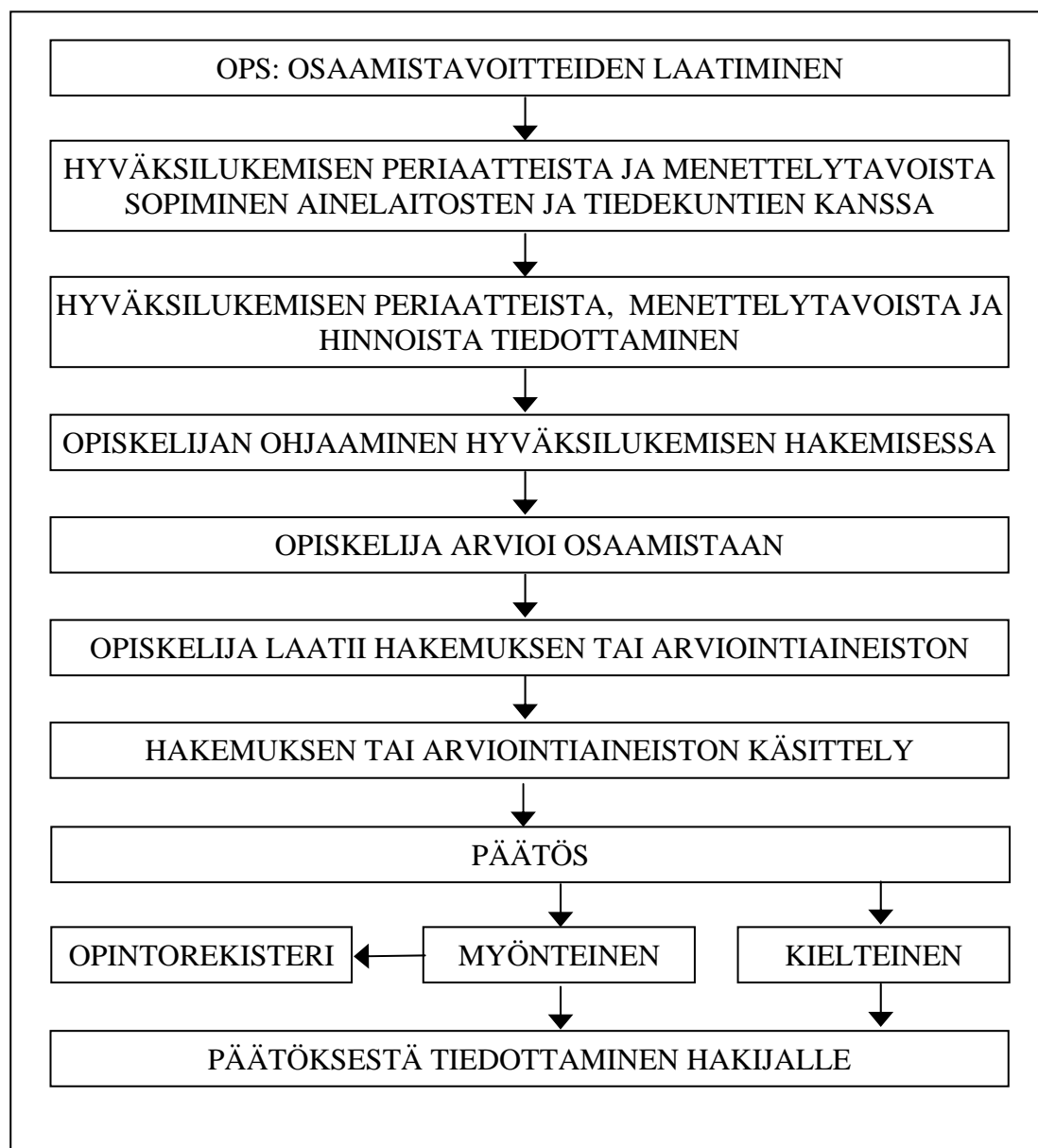
Opiskelija on lähettänyt hakemuksensa yliopistonopettajalle, suunnittelijalle tai koulutuspäällikölle, joka on toimittanut hakemuksen oppiaineen tentaattorille. Tentaattori on tehnyt hyväksilukupäätöksen. Avoimessa yliopistossa on myös muutamia oppiaineita, joissa hyväksilukupäätöksen on tehnyt avoimen yliopiston yliopistonopettaja. Tällöin hyväksiluvun linjaukset on sovittu ainelaitoksen kanssa. Avoin yliopisto on tiedottanut opiskelijalle päätöksestä. Päätöksen tiedottajana on toiminut joko suunnittelija, koulutuspäällikkö tai yliopistonopettaja.

3.2.6 Hyväksiluettujen opintojen merkitseminen opintorekisteriin ja todistukseen

Hyväksiluettavat opinnot on merkitty avoimen yliopiston opintorekisteriin seuraavasti: korvattavan opintojakson nimi (tai opintokokonaisuus) ja laajuus; korvaavien opintojen suorituspaikka, suoritusvuosi (ja päivä, jos tieto on saatavilla), opintojakson (tai opintokokonaisuuden) nimi, laajuus, suorituksen hyväksyjä (tentaattori tai opettaja) ja hyväksymispäivämäärä. Hyväksiluettavista opinnoista ei rekisteriin pääsääntöisesti ole merkitty arvosanaa. Poikkeuksena ovat Jyväskylän yliopistossa suoritettavat opinnot sekä filosofia, elämäntutkimustieto ja psykologia. Hyväksiluetut opinnot eivät näy opintokokonaisuuden todistuksessa, ainoastaan todistukseen liitettävässä opintootteessa. Poikkeuksena tästä on kuitenkin suomen kielen perusopinnot.

4 Ehdotuksia avoimen yliopiston AHOT-käytännöiksi

Kuviossa 2 hahmotellaan, millaisia Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston AHOT-käytännöt voisivat olla jatkossa.

Kuvio 2. Ehdotuksia AHOT-käytännöiksi Jyväskylän yliopiston avoimessa yliopistossa.

Osaamisen tunnistaminen ja hyväksilukujen myöntäminen edellyttävät, että korkeakoulut kuvaavat tutkintojen ja niiden osien osaamistavoitteet (Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen korkeakouluissa 2007, 25). Jyväskylän yliopistossa tiedekuntien ja ainelaitosten tehtävänä on kuvata tutkintojen ja opintokokonaisuuksien osaamistavoitteet. Avoimen yliopiston opinnoissa tavoiteltavista yleisistä kompetensseista ja kunkin kompetenssin osaamisalueista on laadittu avoimessa yliopistossa kuvaukset perusopintovaiheessa, aineopintovaiheessa sekä alempaan korkeakoulututkintoon johtavissa opinnoissa (Harvisalo 2007). Tämä työ on pohjatyötä tiedekuntien ja

ainelaitosten kanssa yhteistyössä tehtävälle kompetenssien jatkotyöstämiselle. Avoimessa yliopistossa on joissakin oppiaineissa käynnistetty opintojaksokohtaisten osaamistavoitteiden laatiminen, joka tehdään yhteistyössä tiedekuntien ja ainelaitosten kanssa. Opetussuunnitelmatyö on tärkeää ja sen avulla mahdollistuu eri tavoin hankitun osaamisen tunnustaminen ja tunnustaminen.

Hyväksiluettaessa opiskelijan aiemmin hankkimaa osaamista, opiskelijan esittämiä dokumentteja ja/tai osaamista verrataan opetussuunnitelman osaamistavoitteisiin. Hyväksilukemisen kannalta ei ole merkitystä, missä ja miten osaaminen on hankittu (Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen korkeakouluissa 2007, 25).

Ainelaitosten ja tiedekuntien kanssa sovitaan oppiainekohtaisesti hyväksilukemisen periaatteista korvaavuuden, sisällyttämisen sekä osaamisen tunnustamisen ja arvioinnin osalta. Draamakasvatuksen perusopintoihin kehitettyjen aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen ja tunnustamisen työvälineiden toimivuudesta saadaan kokemuksia lukuvuoden 2008-2009 kuluessa ja näitä kokemuksia voidaan hyödyntää jatkossa myös muiden oppiaineiden aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen ja tunnustamisen työvälineiden kehittämistyössä.

Avoimen yliopiston hyväksilukemisen periaatteista, menettelytavoista ja hinnoista tiedottaminen voidaan hoitaa avoimen yliopiston www-sivuilla ja sieltä ohjata opiskelijat oppiaineiden www-sivuille, joissa on kerrottu oppiainekohtaiset käytänteet. Avoimelle yliopistolle on eduksi, jos opiskelija jo oppiaineen valintatilanteessa on tietoinen hyväksilukemisen periaatteista ja menettelytavoista. Oppiainekohtaisesti ohjataan opiskelijaa milloin ja millä tavoin hän voi hakea aiemmin hankitulle osaamiselleen hyväksilukua.

Opetussuunnitelman osaamistavoitteiden ja ohjauksen perusteella opiskelija arvioi aiemmin hankkimaansa osaamista ja tekee päätöksen hakeeko hyväksilukua. Avoimen yliopiston eri oppiaineissa tulee yhtenäistää korvaavuuksien hakemiskäytäntöjä siten, että kaikki oppiaineet ottaisivat käyttöönsä www-sivuilta löytyvän korvaavuuslomakkeen. Kun opiskelijalla on myös muualla kuin muodollisessa koulutuksessa hankittua osaamista, oppiainekohtaisesti ohjataan, millä työvälineillä hän voi osoittaa osaamisensa. Tällöin opiskelija laatii ohjeiden mukaisesti arviointiaineiston, jolla hän osoittaa osaamisensa.

Opiskelija toimittaa korvaavuushakemuksen tai arviointiaineiston avoimeen yliopistoon joko kyseisen oppiaineen yliopistonopettajalle, suunnittelijalle tai koulutuspäällikölle. Useimmissa oppiaineissa hakemus on sen jälkeen toimitettu oppiaineen tentaattorille, joka on tehnyt hyväksilukupäätöksen. Jatkossa hyväksilukupäätöksen vastuuta on mahdollista siirtää oppiaineen tentaattorilta yliopistonopettajille, mikäli on olemassa selkeät sovitut linjaukset hyväksiluvun periaatteista ja menettelytavoista.

Korvaavuushakemuksen tai arviointiaineiston hyväksiluvusta tehdään joko myönteinen tai kielteinen päätös. Avoin yliopisto dokumentoi päätöksen ja tiedottaa hakijalle päätöksestä. Myönteisessä päätöksessä hyväksiluku kirjataan opintorekisteriin. Korvaavuushakemuslomake voisi toimia myös päätöksen dokumentointiasiakirjana ja siitä otettavalla kopiolla on mahdollista tiedottaa hakijalle päätöksestä ja myös rekisteröintiin korvattavista opinnoista.

Päätöksen muutoksenhakumenettelyn osalta käsittely voisi noudattaa avoimessa yliopistossa luotua opintosuorituksen arvosanan epäselvyyden käsittelymallia. Opiskelija

voi pyytää suullista tai kirjallista oikaisua hyväksiluvun suorittaneelta tentaattorilta tai yliopistonopettajalta 14 päivän kuluessa ajankohdasta, josta hakijalla on ollut tilaisuus saada päätös tietoonsa.

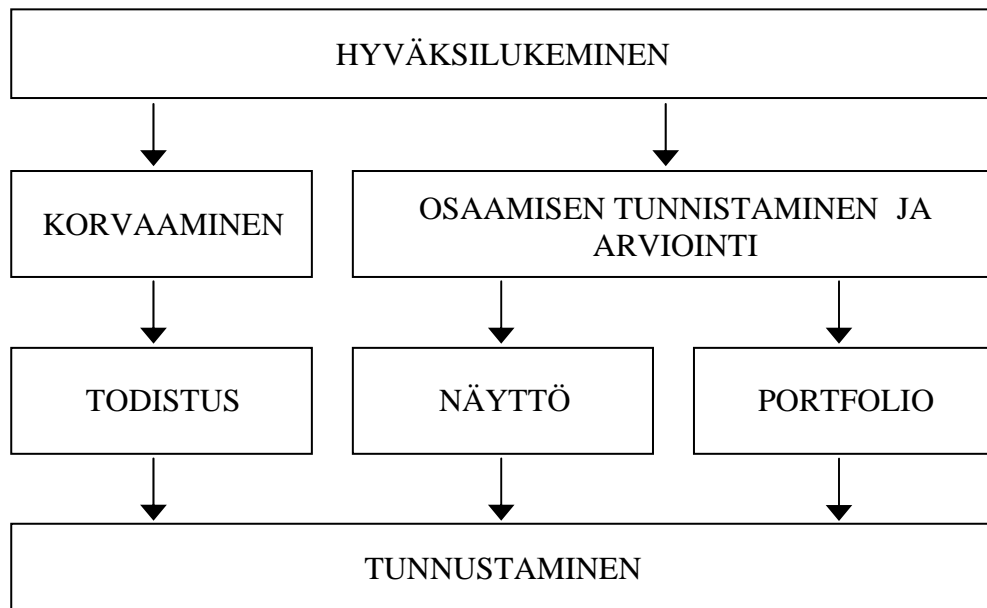
Muutoksenhakumenettelyssä hyväksiluvusta tehdään uusi päätös, joka on joko myönteinen tai kielteinen. Avoin yliopisto dokumentoi päätöksen ja tiedottaa hakijalle päätöksestä. Myönteisessä päätöksessä hyväksiluku kirjataan opintorekisteriin.

5 Draamakasvatus pilottina AHOT-työvälineiden kehittämässä

Draamakasvatuksen perusopinnoissa aiemmilla yliopisto-opinnoilla, ammattikorkeakouluopinnoilla tai alan tunnetun ja arvostetun ammattilaisen järjestämällä kurssilla on mahdollista korvata oppiaineen opintoja, mikäli kurssien sisällöt vastaavat draamakasvatuksen perusopintojen sisältöjä. Opiskelijat ovat hakeneet korvaavuutta pääsääntöisesti vapaamuotoisella hakemuksella, mutta jatkossa opiskelija tulee hakea hyväksilukua täyttämällä korvaavuuslomakkeen, joka löytyy avoimen yliopiston www-sivuilta. Hakemukseen opiskelijan tulee liittää mukaan dokumentit aiemmin suorittamistaan opinnoista.

Draamakasvatuksen perusopintoihin hakeneella opiskelijalla voi olla myös työssä tai harrastuksissa hankittua draamakasvatuksen osaamista, josta hänellä ei ole virallisia todistuksia. Tällaista osaamista on tähän mennessä tunnistettu ja tunnustettu opiskelijakohtaisia ”räätälöintejä” tehden, mikäli opiskelija on kysellyt hyväksilukemisen mahdollisuuksista. Henkilökohtainen ”räätälöinti” on työllistänyt opettajia. Lisäksi joidenkin opiskelijoiden kohdalla oppilaitoksessa tehty suoritus on jo käytetty johonkin toiseen arvosana- tai opintokokonaisuuteen ja sitä ei ole mahdollista käyttää enää toiseen kertaan. Näiden osaamisten tunnistamista ja tunnustamista varten kehitettiin draamakasvatuksen perusopintoihin aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen työvälineitä, joita ovat näyttö ja portfolio. Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen korkeakouluissa –työryhmän julkaisussa (2007, 29 - 30) on mainittu joukko aiemmin hankitun osaamisen työvälineitä, joita tulisi kehittää ja joiden käytöstä tulisi saada lisää kokemuksia. Julkaisussa mainittuja työvälineitä ovat mm. portfolio ja essee, joka sisältyy draamakasvatuksen näyttöön. Kuviossa 3 on kuvattu aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen eri työvälineiden avulla draamakasvatuksen perusopinnoissa.

Näytön ja portfolion avulla opiskelija voi jäsentää ja tunnistaa omaa osaamistaan. Opiskelijalle oman osaamisen tunnustaminen on yleensä voimauttavaa. Opiskelumotiivaatio paranee, opiskelu tehostuu ja aikaa säästyy. Portfolion avulla opiskelija voi myös tulla tietoiseksi niistä osaamisalueista, joiden osaamista hänen on tarvetta vielä kehittää.

Kuvio 3. Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen eri työvälineiden avulla draamakasvatuksen perusopinnoissa.

5.1 Näyttö

Näyttö toimii aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen työvälineenä pienillä draamakasvatuksen lähiovetuskursseilla, kuten ODKP154 Prosessidraaman ohjaaminen (1 op), joka on osakurssi opintojaksosta ODKP150 Osallistava draamakasvatus: prosessidraama (5 op). Nämä pienet lähiovetuskurssit sisältävät kukin 15 tuntia lähiovetusta ja oppimispäiväkirjan kirjoittamisen.

Näyttö koostuu opiskelijan laatimasta reflektiivisestä esseestä ja dokumenteista. Opiskelija arvioi omaa osaamistaan suhteessa opetussuunnitelman osaamistavoitteisiin ja kirjoittaa omin sanoin, millaista draamakasvatukseen liittyvä osaamista hänellä on. Esseeseensä opiskelija voi liittää osaamista osoittavia dokumentteja. Opiskelija palauttaa esseensä draamakasvatuksen yliopistonopettajalle. Esseen pohjalta opettaja tekee päätöksen näytön hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

5.2 Portfolio

Draamakasvatuksen perusopinnojen portfolio sisältää elämäntarinan, SWOT -analyysin, kuvauksen omasta osaamisesta, erilaisia dokumentteja, kirjallisia tehtäviä sekä peruskäsitteiden määrittelyä.

Portfoliota käytetään draamakasvatuksen perusopinnoissa tunnistamisen ja tunnustamisen työvälineenä isoilla opintokokonaisuuksilla, kuten esim. ODKP150 Osallistava draamakasvatus: prosessidraama (5 op) tai jopa koko draamakasvatuksen perusopinnot kokonaisuudessa (25 op). Isot opintokokonaisuudet sisältävät lähiovetusosioiden

lisäksi myös teoriaosuuksia ja portfolion avulla voidaan tunnistaa ja tunnustaa myös opiskelijan teoriaosaamista.

Portfolion avulla opiskelija arvioi omaa oppimisen prosessiaan sekä käytännöllisellä että teoreettisella tasolla ja portfolio toimii siten sekä itsearviointin että ammatti-identiteetin kehittymisen välineenä. Portfoliolla voidaan tunnistaa ja näyttää myös työpaikalla hankittua kokemusperäistä tietoa. (Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen korkeakouluissa 2007, 31.)

Elämäntarina

Kuvaamalla elämäntarinansa ihminen ulkoistaa itsensä eri tavoin ja kykenee sen jälkeen arvioimaan itseään suhteessa tuotokseensa (Heikkinen 2002, 116). Ammatti-identiteettiin kuuluu muun muassa tietoisuus omista voimavaroista ja ominaisuuksista, joita ammatinharjoittajalta odotetaan. Tie todelliseen kasvuun ja muutokseen löytyy, kun henkilö pääsee kosketukseen hänessä itsessään vaikuttavien voimavarojen kanssa (Pakarinen & Roti 1996, 12-13). Omien kokemusten reflektointi edistää osaamisen tunnustamista paitsi ulkopuolisten, myös yksilön omissa silmissä (Olsonen 2007, 61).

SWOT-analyysi

SWOT-analyysiä käytetään draamakasvatuksessa elämäntarinan kirjoittamisen tukena. On tarkoitus, että opiskelija jäsentää näkemyksiään omista vahvuuksistaan, heikkouksistaan, mahdollisuuksistaan ja uhistaan ja pohtii, miten hän voi edelleen vahvistaa vahvuuksiaan, miten voi päästä eroon tai millä hän voi korvata heikkouksiaan, miten hän voi tehdä mahdollisuuksista totta tai miten hän voi torjua uhkia. Aikaperspektiivi muuttuu tästä hetkestä tulevaisuuteen. (Verkkotutor 2008.)

Kuvaus omasta osaamisesta

Opiskelija laatii kuvauksen omasta draamakasvatuksen osaamisestaan. Hän arvioi osaamistaan suhteessa osaamistavoitteiseen opetussuunnitelmaan. Osaamistavoitteet auttavat opiskelijaa hahmottamaan konkreettisesti, millaista osaamisista häneltä edellytetään ja arvioimaan omaa oppimistaan ja osaamistaan (Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen korkeakouluissa 2007, 23).

Opiskelija voi liittää kuvaukseensa esim. ohjaussuunnitelmia, kurssisuunnitelmia, käsikirjoituksia, videoituja opetus- ja ohjausnäytteitä, näytelmien videotunteja, lehtileikkeitä, palautteita ja arviointeja. Opiskelijaa pyydetään pohtimaan ja arviomaan näihin dokumentteihin liittyvää työskentelyä sekä asettamaan kehittymistavoitteita.

Kirjallisia tehtäviä ja käsitteiden määrittelyä

Jotta opiskelijan teoreettinen osaaminen tulee myös näkyväksi ja arvioitua, portfoliossa on kirjallisia tehtäviä, joiden avulla arvioidaan opiskelijan draamakasvatuksen teoreettista osaamista. Käytännön osaaminen on tärkeää draamakasvatuksen alueella työskentelevillä, mutta tarvitaan myös teoreettisen tiedon hallintaa. Kirjallisten tehtävien avulla opiskelija nivoo omat kokemuksensa ja näkemyksensä teorioihin, mallei-

hin, käsitteisiin ja ajatuksiin, joita kirjallisuudessa tulee esille (Lintunen, Terävä ja Viirret 2007, 23). Opiskelijalle annetaan myös tehtäväksi määritellä omin sanoin draamakasvatuksen keskeisiä käsitteitä, jolloin teoriaosaamista voidaan arvioida myös tätä kautta.

Niiden opiskelijoiden kohdalla, joilla portfolio toimii tunnistamisen ja tunnustamisen välineenä koko perusopinnotkokonaisuudessa, opiskelijan tekee vielä lisätehtävän. Lisätehtävässä opiskelija hahmottelee omaa käyttöteoriaansa draamakasvatuksessa peilaamalla kokemuksiaan ja ajatuksiaan kirjallisuuteen (Lintunen ym. 2007, 67-68).

6 Johtopäätökset

Avoimen yliopiston opintotarjonta on laajaa ja oppiaineiden käytännöt ja toteutukset vaihtelevat tiedekunnittain ja ainelaitoksittain. AHOT-käytännöistä ei ole ollut kokonaiskuvaa ennen tätä kehittämistyötä. Koska kokonaisnäkemystä ei ole ollut, myöskään ei ole ollut mahdollisuutta pohtia moninaisten käytäntöjen kehittämistä. Mutta tämän työn myötä käytäntöjen kehittäminen mahdollistuu ja jatkotyöskentelyn avulla voidaan luoda uudet toimintamallit, jotka palvelevat avointa yliopistoa mutta myös opiskelijoita. Kehittäminen tehdään yhteistyössä ainelaitosten ja tiedekuntien kanssa.

Useimmissa oppiaineissa on myönnetty korvaavuuksia varsinkin yliopistoissa tehdyillä opinnoilla, mutta muulla tavalla hankittua osaamista on verraten vähän tunnistettu ja tunnustettu avoimessa yliopistossa. Muutamissa oppiaineissa aiemmin hankittua osaamista on tunnistettu ja tunnustettu tehden yksilöllisiä ”räätälöintejä”, jotka eivät ole pitkällä tähtäyksellä toimivia ratkaisuja. Tässä selvityksessä on kehitetty kaksi työvälinettä, näyttö ja portfolio, joiden avulla voidaan tunnistaa ja tunnustaa aiemmin hankittua osaamista draamakasvatuksen perusopinnoissa. Portfoliolla voidaan varmistaa tiedeperustaisuus, sillä portfolion avulla voidaan tunnistaa myös opiskelijan teoriaosaamista. Työvälineiden kehittämisen myötä käytännöt selkeytyvät ja jäsentyvät draamakasvatuksessa ja entistä suuremmalle määrälle opiskelijoita mahdollistuu aiemmin hankitun osaamisen hyväksilukeminen. Nämä työvälineet toimivat esimerkeinä mahdollisista työvälineistä, joita voidaan kehittää avoimen yliopiston eri oppiaineiden tarpeisiin. Lukuvuonna 2008 - 2009 näyttö ja portfolio otetaan käyttöön draamakasvatuksessa ja kyseisen lukuvuoden aikana saadaan kokemuksia niiden toimivuudesta.

Näyttö ja portfolio edellyttävät opiskelijalta oman osaamisen jäsentämistä ja tunnistamista ja osaamisen näkyväksi tekemistä. Oman osaamisen tunnistaminen on voimaantavaa ja opiskelumotivaatiota kohottavaa. Oman osaamisen pohdinta ja kartoittaminen tuovat myös esille niitä osaamisalueita, joiden osaamista on tarvetta edelleen kehittää.

Tämän kehittämistyön tulokset ovat linjassa OPM:n asettaman työryhmän suositusten kanssa. Draamakasvatuksen perusopinnoissa on mahdollista hakea aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista riippumatta siitä, missä tai miten osaaminen on hankittu ja on kehitetty menetelmiä, joilla aiemmin hankittua ja muualla kuin muodollisessa koulutuksessa hankittua osaamista voidaan tunnistaa ja tunnustaa. Lisäksi on kuvattu avoimen yliopiston aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen käytännöt ja pohdittu niiden kehittämismahdollisuuksia.

Jyväskylän yliopiston opintosuoritusjohtosäännön uudistamisen yhteydessä on mahdollista ottaa kantaa aiemmin hankitun osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen Jyväskylän yliopistossa ja luoda puitteet koko yliopiston kattavien käytäntöjen synnylle. Myös aiemmin hankitun osaamisen arvioinnin yhteisten linjausten luominen on ensiarvoisen tärkeää (arviointi hyväksytty/hylätty tai asteikolla 1-5).

Avoimeen yliopistoon hakeutuu vuosittain sellaisia opiskelijoita, jotka haluavat opiskeluvalintojensa tueksi jo ennen opintoihin ilmoittautumistaan tiedon siitä, saavatko he hyväksiluettua aiempia opintojaan tai muuta osaamistaan. Avointen yliopistojen onkin syytä luoda yhteneväiset valtakunnalliset linjaukset mm. korvaavuuskäsitte-lymaksuista. Miettivää on myös, voisiko tällainen hyväksilukeminen olla avoimessa yliopistossa jopa omana itsenäisenä toimintonaan irrotettuna muusta opetustoiminnasta?

7 Lähteet

A 19.8.2004/794. Valtioneuvoston asetus yliopiston tutkinnoista. Valtion säädöstietopankki Finlex. <http://www.finlex.fi>, säädökset alkuperäisinä. Viitattu 10.4.2008.

A 20.6.2007/737. Opetusministeriön asetus yliopistojen suoritteista perittävistä maksuista.

Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen korkeakouluissa 2007. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:4.

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/tr04.pdf?lang=fi>. Viitattu 10.4.2008.

Avoimen yliopiston toimintakertomus vuodelta 2007. 2008. Jyväskylän yliopiston avoin yliopisto.

Jäntti, J.2008. Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen käytännöt Kuopion yliopistossa. Kuopion yliopiston julkaisuja F. Yliopistotiedot 43. http://www.uku.fi/opk/julkaisut/Jantti_AHOT-kaytannot_KY.pdf. Viitattu 14.8.2008.

Harvisalo, S. 2007. Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston opinnoissa tavoiteltavat yleiset kompetenssit. Kehittämishankeraportti. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Ammatillinen opettajakorkeakoulu.

https://oa.doria.fi/bitstream/handle/10024/29067/jamk_1183449190_8.pdf?sequence=1

Heikkinen, H. L. T. 2002. Elämää kansioissa. Julkaisussa Minussa elää monta tarinaa. Kirjoituksia opettajuudesta. Toim. H. L. T Heikkinen & L. Syrjälä. Vantaa: Kansanvalitusseura. 116-125.

Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston ohjaussuunnitelma. Kevät 2008.

Jyväskylän yliopiston opintosuoritusjohtosääntö.

<http://www.jyu.fi/econ/opiskelu/ohjeita/opsuorjohtosaanto/?searchterm=johtosääntö>. Viitattu 27.6.2008.

Keurulainen, H. 2007. Osaamisen tunnistamisen ja arvioinnin peruskysymyksiä: esimerkkinä ammatillinen opettajankoulutus. Julkaisussa Tunnistatko osaamisen? Näkökulmia ja välineitä osaamisen arviointiin ja kehittämiseen ammattikorkeakoulussa. Toim. A. Laitinen, R. Nurminen & L. Soininen. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 80. 28-42.

Lintunen, J., Terävä, M. & Viirret, T.L. (toim.) 2007. Draamakasvatuksen perus- ja aineopinnot. Opiskeluopas 2007-2009. Jyväskylän yliopiston avoin yliopisto.

Olsonen, M. 2007. Portfolio musiikin ammattilaisen osaamisen tunnistamisessa, arvioinnissa ja tunnustamisessa. Julkaisussa Tunnistatko osaamisen? Näkökulmia ja välineitä osaamisen arviointiin ja kehittämiseen ammattikorkeakoulussa. Toim. A. Laitinen, R. Nurminen & L. Soininen. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 80. 54-65.

Pakarinen, T. & Roti, R. 1996. Ihminen toiminnallisissa ympäristöissään. Tampere: Tammer-Paino Oy .

Verkkotutor 2008.

<http://www.uta.fi/tyt/verkkotutor/arvtav.htm> Viitattu 17.4.2008.

Liite 1.

Opintokokonaisuuden nimi:

Opintokokonaisuudessa lukuvuonna 2007-2008 käytössä olevat aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen käytännöt (korvaaminen/sisällyttäminen/tunnistaminen ja arviointi)

Missä yhteydessä hankittua osaamista tunnustetaan ja tunnustetaan (esim. yliopisto-opinnot, AMK-opinnot, ammattiopistot, epävirallinen oppiminen (esim. vapaa sivistystyö) tai arkioppiminen (esim. työ)?	Millaisia dokumentteja edellytetään, jotta osaamista voidaan tunnustaa ja tunnustaa? Onko aiemmin hankitulla osaamisella ”vanhenemispäivämäärää”?	Millä tavalla aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen prosessi etenee (avoin yliopisto - ainelaitos)?	Kerro yksityiskohtaisesti, mitä opintokokonaisuuden opintoja (esim. opintojakso tai sen osa) hyväksiluku on koskenut?	Millaisista opiskelijamääristä on arviolta kyse / lukuvuosi?	Onko opiskelijoilla havaittu olevan sellaista aiemmin hankittua osaamista, joka on ollut OPS:n tavoitteiden mukaista, mutta jota ei jostain syystä ole ollut mahdollista hyväksilukea? Miksi sitä ei ole voitu hyväksilukea? Onko opiskelijoilta tullut ylipäätään yhteydenottoja tähän teemaan liittyen? Mitä yhteydenotot ovat koskeneet?	Muita huomioita teemaan liittyen (esim. hyväksilukukäytännöt muuttuneet edellisiin lukuvuosiin verrattuna, miksi?)

Korvaaminen: opetussuunnitelmiin kuuluvia pakollisia opintoja korvataan muilla sisällöltään vastaavilla saman alan opinnoilla.

Sisällyttäminen: muualla suoritettuja opintoja liitetään osaksi tutkintoa, sivuainekokonaisuuksia, vaihtoehtoisina opintoina tai vapaasti valittavina opintoina.

Tunnistaminen ja arviointi: epävirallisessa tai arkioppimisessa syntynyttä osaamista.

Hyväksilukeminen: opintojen, harjoittelun, työkokemuksen tai osaamisen hyväksyminen osaksi suoritettavaa tutkintoa tai kurssia, pakollisiin tai valinnaisiin opintoihin. Suomessa korkeakouluissa vakiintuneet hyväksilukemisen alakäsitteet ovat korvaaminen ja sisällyttäminen.

Liite 2.

Avoimen yliopiston eri oppiaineissa hyväksiluettujen opintojen merkitsemistapa opintorekisteriin ja opintokokonaisuuksien todistuksiin.

1. Miten teidän oppiaineissanne kirjataan hyväksiluettavat opinnot opintorekisteriin? Kirjataanko seuraavat tiedot: korvattavan opintojakson nimi (tai opintokokonaisuus) ja laajuus sekä korvaavien opintojen suorituspaikka, suorituspäivä, opintojakson (tai opintokokonaisuuden) nimi, laajuus, suorituksen hyväksyjä (tentaattori)? Tehdäänkö eri oppiaineissa eri tavalla? Onko kirjaamisessa eroa riippuen siitä, onko hyväksiluettavat opinnot tehty yliopistossa vai esim. työssä hankitulla osaamisella?
2. Miten teidän oppiaineissanne hyväksiluetut opinnot merkitään opintokokonaisuuden todistukseen? Merkitäänkö todistukseen mitenkään, että mukana on myös hyväksiluettuja opintoja tai osaamista? Jos laitetaan, niin miten? Tehdäänkö eri tavalla riippuen oppiaineesta?

Liite 3.

Yhteenveto Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen käytännöistä lv. 2007-2008

Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston opiskelijan on mahdollista hakea aiemmin hankitulle osaamiselleen hyväksilukua joko täyttämällä lomakkeen, joka löytyy esim. avoimen yliopiston www-sivuilta <http://www.avoin.jyu.fi/opiskelu/korvaavuudet> tai tekemällä vapaamuotoisen hakemuksen. Hakemukseen tulee liittää mukaan dokumentit aiemmin hankitusta osaamisesta.

Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston suunnittelijat, koulutuspäälliköt ja yliopistonopettajat täyttivät joulukuussa 2007- helmikuussa 2008 avoimen yliopiston eri oppiaineiden aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen käytännöistä kartoitustaulukot. Aineistoa tuli kattavasti kasvatustieteiden, informaatioteknologian ja matemaattis-luonnontieteellisen tiedekuntien oppiaineista sekä kieli- ja viestintäopinnoista, lähes kattavasti liikunta- ja terveystieteiden ja yhteiskuntatieteiden tiedekunnan oppiaineista sekä osasta humanistisen tiedekunnan oppiainetarjontaa. Taloustieteiden tiedekunnan oppiaineet puuttuvat kartoituksesta kokonaan. Rekisteri- ja koulutussihteereiltä tuli lisätietoutta maaliskuussa 2008 rekisteröinnin ja todistusten osalta.

Kartoituksessa selvisi, että käytännöt ovat hyvin moninaiset, mutta tässä yritetään hahmotella hyväksilukukäytäntöjen päälinjauksia.

Aiemmin hankittu osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen eri oppiaineissa

1. Hyväksiluku koskee yksittäisiä opintojaksoja

Yliopisto-opinnoilla saa korvattua yksittäisiä opintojaksoja. Tämä on avoimessa yliopistossa tavallinen hyväksiluvun muoto. Tämä hyväksiluvun muoto on erityispedagogiikan perusopinnoissa, ekologian ja ympäristönhoidon, biologian, psykologian, terveystieteiden, terveystiedon, musiikkiterapian, yhteisöviestinnän, puheviestinnän, journalistiikan, Intercultural Studies -opinnoissa, filosofian, elämäntutkimustiedon, kieli- ja viestintäopinnoissa, suomen kielessä, suomi toisena ja vieraana kielenä -opinnoissa, tanssipedagogiikan, matematiikan, informaatioteknologian, draamakasvatuksen, fysiikan ja kemian opinnoissa. Biologian opinnoissa voidaan korvata aiemmilla opinnoilla myös opintojaksosta osa.

Ammattikorkeakouluopinnoilla saa korvattua yksittäisiä opintojaksoja terveystiedossa, musiikkiterapiassa, kieli- ja viestintäopinnoissa, matematiikassa, informaatioteknologiassa ja draamakasvatuksessa.

Henkilöstökoulutuksella tai yliopiston täydennyskoulutuksella (OPH:n kustantamat koulutukset) voi saada hyväksi luettua opintojaksoja informaatioteknologiassa, suomen kielessä, suomi toisena ja vieraana kielenä-opinnoissa, filosofiassa, elämäkatsomustiedossa ja terveystiedossa.

Ammattiopisto-opinnoilla saa korvattua yksittäisiä opintojaksoja kemiassa ja musiikkiterapiassa.

Kansanopisto-opinnoilla voi saada hyväksilukemista kirjoittamisen perusopinnoissa.

Muuta: ensiapukursseilla korvautuu terveystiedon kurssin osa.

Työllä, harjoittelulla tai vierailuilla tms. saa korvattua opintoja biologian aineopinnoissa (työharjoittelusta todistus), yhteisöviestinnässä (työnäyte, esim. henkilöstölehti), erityispedagogiikassa (työtodistus, raportoidaan verkkokurssilla tai portfoliolla), Intercultural Studies (kirjallinen raportti vierailusta), suomi toisena ja vieraana kielenä –opinnoissa (maahanmuuttajien opettaminen, oppikirjan kirjoittaminen), kirjoittamisen perusopinnoissa (julkaisut, lehtityö, verkkomateriaalit), musiikkiterapiassa (artikkeli) ja draamakasvatuksessa (työssä tehdyt draamaprosessit).

2. Hyväksiluku koskee laajoja kokonaisuuksia

- Liikunnanopettajan tutkinnolla saa korvattua terveystiedon perusopinnot, mikäli opintoihin on sisältynyt vastaava määrä kyseisiä opintoja.
- Draamakasvatuksen aineopintoihin voi hakea, jos opiskelijalla on laajuudeltaan 25 op/15 ov vähintään AMK-tasoisia draamaopintoja. Aineopinnoissa opiskelija ”paikkaa” perusopintojen sisältöjen puutteita.
- Sosiaalityössä Chydenius-Instituutin opiskelijat saavat sosionomin tutkinnosta luettua hyväkseen perusopintoihin 16 op.
- Gerontologian ja kansanterveyden aineopinnot voi aloittaa, jos on tehnyt perusopinnot jonkun muun yliopiston (laitoksella määritelty) vaatimusten mukaan.
- Erilliset viestinnän perus- ja aineopintokokonaisuudet, jotka on suoritettu jossakin muussa kuin Jyväskylän yliopistossa, hyväksytään tietyillä opintojaksoilla täydennettyinä yhteisöviestinnän opinnoiksi. Soveltuvat AMK-opintokokonaisuudet sisällytetään oppiaineen väylähakuihin ja huomioidaan vasta ainelaitoksella.
- Teknisen korkeakoulun opinnoilla saa korvattua suurimman osan fysiikan perusopintojen teoria-opinnoista.
- Musiikkiterapian perusopinnot korvautuvat Sibeliuksen Akatemian, ammattikorkeakoulun musiikkiterapian tai Eestin musiikkiakatemia opintokokonaisuuksilla.

- Suomen kielen perusopinnoissa saa korvattua 8 op OKL:n äidinkielen ja kirjallisuuden sivuaineopinnoilla (15 ov). Opiskelija suorittaa perusopintoihin suomen kielen täydentävän opintokokonaisuuden (17 op).

3. Hyväksilukua siten, että opiskelijan ei tarvitse osallistua pakolliseen lähiopetukseen

Kun kasvatustieteen, aikuiskasvatustieteen ja erityispedagogiikan aineopinnoissa opiskeleva on aiemmin suorittanut väh. 3-4 ov tai 7 op aineopintotason tutkimusmenetelmäopintoja (korkeintaan 5 vuotta vanhoja opintoja), aineopintojen menetelmäopinnoissa voi hakea mahdollisuutta suorittaa jaksot ns. näyttökokeella. Kyse on jaksojen kirjallisuuteen perustuvasta laajasta esseestä.

Luonnontuntemuksen perusopinnoissa opiskelijan ei tarvitse osallistua sienikurssin pakolliseen lähiopetukseen, jos hänellä on luontokartoittajan ammattitutkinto. Opiskelijan tarvitsee vain tenttiä kyseinen opintojakso.

4. Ei minkäänlaista tai pieni mahdollisuus hyväksilukuun

Monitieteisissä opinnoissa hyväksilukuja ei ole myönnetty. Perusteena on, että näissä aineissa tarvitaan jatkuvaa tietojen päivitystä. Monitieteisiä oppiaineita ovat Moninaistuva maailma, Kolmas sektori, Perheopinnot, Lapsuusopinnot, Työ ja ihminen muutoksessa ja Gerontologian monitieteinen perusopintokokonaisuus.

Kasvatustieteen ja aikuiskasvatustieteen perusopinnoissa hyväksiluvussa on ollut erittäin tiukka linja, minkäänlaisia hyväksilukuja ei ole aiemmin myönnetty. Nykyisin voidaan tentaattorin kanssa neuvotella, mikäli opiskelija on toisessa yliopistossa suorittanut yli puolet perusopinnoista. Muita opintoja ei ole huomioitu.

5. Hyväksiluettavat opinnot korvaavat vain osan opintojaksosta

Selvittämättä jäi, missä kaikissa oppiaineissa aiemmin hankittu osaaminen korvaa vain osan opintojaksosta.

Voivatko hyväksiluettavat opinnot olla osana opiskelijan aiempaa tutkintoa tai aiemmin suorittamaan opintokokonaisuutta?

Kartoituksessa selvisi vain muutamien oppiaineiden osalta se, saavatko hyväksiluettavat opinnot olla osana jo tehtyä tutkintoa. Esim. psykologiassa, filosofiassa ja elämäntutkimustiedossa ne eivät saa olla osana opiskelijan aiempaa tutkintoa, kun taas esim. terveystieteissä ja biologian aineopinnoissa hyväksiluettavat opinnot voivat olla osa aikaisempaa tutkintoa.

Sama opintojakso voi olla opintoina kahdessa tai useammassa opintokokonaisuudessa, mutta opiskelija voi käyttää nämä opintonsa vain yhteen opintokokonaisuuteen. Joissain oppiaineissa opiskelijan on mahdollista tehdä tällaisten opintojen tilalle vastaavan määrän oppiaineen valinnaisia opintoja. Tässä kartoituksessa jäi selvittämättä, missä kaikissa eri oppineissa näin toimitaan.

Edellytettävät dokumentit

Dokumentteina edellytetään virallisia arvosanatodistuksia, opintorekisteriotteita ja kenties kurssikuvauksia opinnoista. Korvaavuuksia arvioitaessa kriteereinä ovat aiempien opintojen laajuus, sisältö ja vaatavuustaso.

Jos opiskelija saa hyväksiluettua opintoja työllä, harjoittelulla tai vierailuilla, niistä on erilliset ainekohtaiset ohjeet, dokumentteina artikkeli, henkilöstölehdet, www-sivut, työtodistus, portfolio, cv, projektiraportit tai kirjallinen raportti.

Aiemmin hankitun osaamisen ”vanhenemispäivämäärä”

Vanhenemispäivämäärä vaihtelee. Joissain aineissa ei ole vanhenemispäivämäärää (esim. ekologia ja ympäristöhoito, terveystieto, matematiikka), joissain taas on tarkat rajat, kuten 5 vuotta (erityispedagogiikan, kasvatustieteen ja aikuiskasvatustieteen aineopinnot) tai 10 v (kasvatustieteen ja aikuiskasvatustieteen perusopinnot).

Joissain aineissa hyvin vanhojen suoritusten osalta ne huomioidaan vain osasuorituksina (kirjoittamisen perusopinnot) tai vanheneminen katsotaan tapauskohtaisesti sisällöt huomioiden (informaatioteknologia, biologia)

Psykologiassa JY:ssä tehdyillä approbatur -opinnoilla korvautuvat kaikki opintoviikot, mutta muiden yliopistojen approbatur-opinnoilla korvautuvuus vaihtelee: v. 1985 jälkeen

valmistuneilla approbatur -opinnoilla korvautuvat kaikki ov:t, v. 1985 vanhemmilla suorituksilla korvautuvuus katsotaan tapauskohtaisesti sisältöjen mukaan.

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen prosessin eteneminen (avoin yliopisto - ainelaitos)

- Opiskelija toimittaa dokumentin yliopistonopettajalle, joka neuvottelee asiasta tentaattorin kanssa (kasvatustieteen ja aikuiskasvatustieteen perusopinnot).
- Opiskelija toimittaa dokumentin yliopistonopettajalle, joka tekee päätöksen (filosofia ja elämäkatsomustieto)
- Opiskelija toimittaa dokumentin oppiaineen suunnittelijalle tai opettajalle, joka toimittaa dokumentit tentaattorille. Tentaattori tekee päätöksen (informaatioteknologia, kemia, fysiikka, ekologia ja ympäristöhoito, luonnontuntemus).
- Opiskelija lähettää korvautuvuusanomuksen dokumenttien kanssa avoimeen yliopistoon suunnittelijalle, joka toimittaa anomuksen arvosanatentaattorille. Arvosanatentaattori palauttaa anomuksen avoimeen yliopistoon, josta tieto lähetetään sekä opiskelijalle että annetaan tieto rekisterisihteerille mikäli korvautuvuusanomus on hyväksytty (musiikkiterapia, yhteisöviestintä, Intercultural studies, puheviestintä, journalistiikka)
- Opiskelija toimittaa dokumentin yliopistonopettajalle, joka valmistelee asian ja ainelaitoksen opintoneuvoja tekee päätöksen (matematiikka)
- Opiskelija tekee kirjallisen korvaavuusehdotuksen aikaisemmasta osaamisestaan/suorituksistaan todistusjäljennöksineen ja osoittaa sen oppiaineen vastuupettajalle. Opettajat tekevät päätöksen oppiaineen sisällä (kirjoittamisen perusopinnot)
- Opiskelija täyttää opiskeluoppaan liitteenä olevan lomakkeen, liittää siihen tarvittavat dokumentit ja lähettää sen avoimeen yliopistoon näyttökokeesta vastaavalle opettajalle. Ennen tätä ilmoittautumista opiskelijaa ohjataan olemaan yhteydessä em. opettajaan ja keskustelemaan siitä, ovatko opiskelijan aiemmat opinnot riittävät. Erityispedagogiikan aineopintoihin sisältyneet menetelmäopinnot suorittanut hyväksytään ”automaattisesti” tekemään näyttökoetta kasvatustieteen ja aikuiskasvatustieteen puolelle ja päikseen (erityispedagogiikan, kasvatustieteen ja aikuiskasvatustieteen aineopinnot)
- Opiskelija täyttää hakemuksen opintosuoritusten korvaavuudesta, johon hän liittää todistuskopiot ja lähettää ne yliopistonopettajalle. Yliopistonopettaja tarkistaa ja laittaa saatekirjeen puoltavana tai kieltävänä tentaattorille. Tentaattori käy anomuksen läpi, hyväksyy tai hylkää (tanssipedagogiikka).

- Opiskelija toimittaa dokumentit yliopistonopettajalle, joka laatii opiskelijalle hopsin, joka hyväksytetään ainelaitoksen tentaattorilla (biologian opinnot).
- Opiskelija hakee korvaavuutta erillisellä lomakkeella liittäen siihen tarvittavat todistukset, yliopistonopettaja käsittelee lomakkeen (peruslinjaukset on tehty laitoksella käsittelyä varten valmiiksi), epävarmimmista tilanteista neuvotellaan laitoksen professorin/opintojakson opettajan kanssa (terveystieto, terveyskasvatus)
- Opiskelija tekee oman ehdotuksen suhteessa opetussuunnitelmiin ja esittää dokumentit kuhunkin kohtaan sisältöineen. Opettaja katsoo ehdotuksen ja arvioi vastaavuudet ja tekee oman ehdotuksen opiskelijalle. Tarvittaessa kysytään neuvoa oppiaineen tentaattorilta (draamakasvatus).
- Opiskelija ottaa yhteyttä opintojen korvaavuuksista vastaavaan henkilöön avoimessa yliopistossa (ainelaitoksen valtuuttama opintokokonaisuuden tentaattori) ja toimittaa hänelle tarvittavat dokumentit. Korvaavuuksista vastaava opettaja tekee korvaavuuspäätöksen, johon kirjaa seuraavat tiedot: korvattavan opintojakson nimi ja laajuus sekä korvaavien opintojen suorituspaikka, suorituspäivä, opintojakson nimi, laajuus, arvolause. Korvaavuuspäätöksestä toimitetaan kappale opiskelijalle, avoimen yliopiston rekisterisihteerille sekä oppiaineen korvaavuusmappiin (psykologia).
- Opiskelija täyttää kielikeskuksen korvaavuuslomakkeen ja lähettää sen liitteineen kielikeskuksen korvaavuuksista vastaavalle suunnittelijalle, joka tekee korvaavuuspäätökset. Kielikeskuksen suunnittelija lähettää korvaavuuslomakkeen, johon korvaavuuspäätökset on merkitty, avoimen yliopiston kievi-opintojen suunnittelijalle, joka tiedottaa opiskelijaa s-postitse korvaavuuspäätöksistä. Avoimen yliopiston kievi-opintojen koulutussihteerin lähettää korvaavuuslomakkeen ja laskun korvaavuuskäsittelystä opiskelijalle. Korvaavuuksia ei rekisteröidä avoimen yliopiston opintorekisteriin, vaan opiskelijan tulee liittää korvaavuuspäätös esim. väylähakemukseensa (kieli- ja viestintäopinnot)

Arvioidut hakemusmäärät lukuvuotta kohti

Hakemusmäärät eivät ole olleet kovin suuria. Yleensä hakemuksia on ollut muutamia oppiainetta kohti. Filosofiasa ja elämäntutkimustieteessä on ollut n. 30, psykologiassa 11-14, draamakasvatuksessa on ollut 10-15 ja erityispedagogiikassa ja biologiassa 10-20 opiskelijaa/vuosi, kieli- ja viestintäopinnoissa 15-20. Terveystieto erottuu muista oppiaineista, sillä lv. 2006-2007 lukumäärä on ollut n. 150 kpl ja lv. 2007-2008 n. 90 kpl.

Onko opiskelijoilla havaittu olevan sellaista aiemmin hankittua osaamista, joka on ollut OPS:n tavoitteiden mukaista, mutta jota ei jostain syystä ole ollut mahdollista hyväksilukea?

- Työkokemus ja aiempi koulutus (tanssipedagogiikka)
- Toisesta arvosanasta/tutkinnosta ei ole voinut suoraan siirtää suorituksia, vaan tässä tapauksessa opiskelijalle on räätälöity vastaavanlaajuinen mielekäs sisältö paikkaamaan suoritusta (draamakasvatus)
- Työkokemuksen hyödyntäminen on ollut mahdotonta. AMK-opinnoilla (sh/th-tutkinto) haetaan aika laajojakin korvaavuuksia mm. sisällöllisistä opinnoista. Laitoksen kanssa on sopimus että näistä ei anneta korvaavuuksia. Erilaisilla täydennyskoulutuksilla haetaan paljon korvaavuuksia, mutta näistä annetaan ainoastaan yo-järjestämät ja opintoviikkoja tuottavat juuri aiheeseen liittyvät koulutukset (terveystiето).
- Aiempaa osaamista olisi sekä muiden yliopistojen opinnoilla, että työkokemuksella. Suurten opiskelijamäärien vuoksi ainelaitoksella ei ole mahdollisuutta ottaa vastaan sitä työmäärää, joka korvaavuuksista tulisi (kasvatustieteen ja aikuiskasvatustieteen perusopinnot).
- Muissa yliopistoissa tehtyjä kasvatustieteen / aikuiskasvatustieteen muilla kuin em. menetelmäopinnoilla ei ole voinut korvata JY:n opintoja. Perusteluna mm. se, että kasvatustiede on jokaisessa yliopistossa omanlaisensa, ne eivät välttämättä vastaa sisällöllisesti toisiaan. Perusteluna myös se, että korvaavuuksien käsittely vie kohtuuttomasti työaikaa, eikä sitä ole missään resursoitu. Lisäksi samaa opintojaksoa ei voi käyttää suorituksena kuin yhteen kertaan. Jos siis johonkin oppiainekokonaisuuteen on sisältynyt jakso, jolla haluaa korvata toisen oppiaineen jakson, silloin suoritus pitäisi poistaa siitä aiemmasta oppiaineesta. Keväällä 2007 on saatu sovittua kasvatustieteen aineopintojen tentaattorin kanssa, että on mahdollista korvata enintään kahden sisältöjakson opinnot muussa yliopistossa tehdyillä opinnoilla. Korvaavuuspäätöksen voi tehdä täällä avoimessa ko. jaksosta vastaava opettaja. Näitä hakemuksia ei ole vielä tullut eikä tarkempia käytäntöjä tähän ole vielä luotu (kasvatustieteen ja aikuiskasvatustieteen aineopinnot)
- On ollut, mutta oppiaineissa noudatetaan ainelaitoksen käytäntöjä (filosofia ja elämäntutkimustieto).
- AMK-tutkinnoissa on myös tiedonhaun ja tutkimuksen ym. kursseja, joilla opiskelijat ajattelevat saavansa korvaavuuksia (terveyskasvatus).

Muita huomioita hyväksilukuihin liittyen

- AMK-tutkinnot ovat kehittyneet ja muutostarpeita tässä suhteessa tulee (terveyskasvatus)
- Terveystiedon korvausrumba on tosi isotoinen ja osa opiskelijoista turhautuu kun työkokemusta ei pysty hyödyntämään. Osakorvausten antamisen mahdollisuus ei onnistu kaikilla kursseilla mm. opettajille aiheutuvien lisätöiden takia (terveystieto).

Hyväksiluettavien opintojen tai osaamisen merkitseminen opintorekisteriin

Hyväksiluettavat opinnot tai osaaminen merkitään avoimen yliopiston opintosuoritusrekisteriin seuraavasti: korvattavan opintojakson nimi (tai opintokokonaisuus) ja laajuus. Korvaavien opintojen suorituspaikka, suoritusvuosi (ja päivä, jos tieto on saatavilla), opintojakson (tai opintokokonaisuuden) nimi, laajuus, suorituksen hyväksyjä (tentaattori tai opettaja) ja hyväksymispäivämäärä.

Hyväksiluettavista opinnoista tai osaamisesta ei rekisteriin pääsääntöisesti merkitä arvosanaa. Poikkeuksena ovat Jyväskylän yliopistossa suoritettavat opinnot sekä filosofia, elämäntutkimustieto ja psykologia.

Näyttökokeella tehdyt suoritukset kasvatustieteellisissä oppiaineissa eivät näy rekisterissä hyväksiluettuina opintoina. Erityispedagogiikan aineopinnoissa opiskelijalla tulee olla suoritettuna myös tilastomenetelmien peruskurssi tai Johdatus tilastomenetelmiin ja tämä suoritus merkitään opintosuoritusotteeseen ilman opintoviikkoja tai opintopisteitä.

Hyväksiluettavien opintojen tai osaamisen merkitseminen opintokokonaisuuden todistukseen

Hyväksiluettavat opinnot tai osaaminen eivät pääsääntöisesti näy opintokokonaisuuden todistuksessa, ainoastaan todistukseen liitettävässä opinto-otteessa.

Poikkeuksena on suomen kielen perusopinnot. Suomen kielen perusopinnoissa opiskelijan on mahdollista suorittaa suomen kielen täydennyspaketti (17 op), mikäli hän on suorittanut aiemmin opettajankoulutuslaitoksessa äidinkielen ja kirjallisuuden sivuaineopinnot (15 ov). Perusopintojen todistukseen merkitään näkyviin kummatkin opinnot.